

таких технологій спрямований на корекцію та розвиток першого функціонального блоку головного мозку.

У цей процес поступово інтегруються нейропсихологічні, логопедичні та інші форми психолого-педагогічного забезпечення онтогенезу спеціальних когнітивних функцій: письмо, мова, просторові уявлення, пам'ять (другий функціональний блок головного мозку). Нарешті, найскладнішим, але найціннішим результатом є формування у дитини оптимального рівня вольової саморегуляції (третій функціональний блок головного мозку).

Висновки. Використання знань з дитячої нейропсихології в діяльності практичного психолога дошкільних закладів освіти є важливим діагностичним, прогностичним та корекційним засобом розвитку, що дозволяє вирішувати такі завдання: спостереження за індивідуальним розвитком дитини та вибір оптимальних методів корекційної та розвивальної роботи; визначити психологічну готовність дітей до навчання в школі та спрогнозувати їх успішність.

Література:

1. Войтко В.В. Психолого-педагогічний супровід дітей з затримкою психічного розвитку: навчально-методичний посібник. Кропивницький: КЗ «КОШПО ім. Василя Сухомлинського», 2017. 48 с.

2. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека. М.: Академический проект, 2000. 496 с.

3. Мельничук М.М. Особливості застосування нейропсихологічних методів в дитячому віці. *Синергетичний підхід до проектування життєвого простору особистості*: зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2021. С. 103–108.

4. Семенович А.В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте. Метод замещающего онтогенеза: Учебное пособие. М.: Генезис, 2015. 474 с.

5. Цветкова Л.С. Введение в нейропсихологию и восстановительное обучение. М.: МПСИ, 2000. 145 с.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КАНІСТЕРАПІЇ

Мисяк Л.І.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
mysyak_lyudmila@ukr.net*

Актуальність проблеми. Питання використання різноманітних засобів терапії з метою оптимізації міжособистісної комунікації дітей молодшого шкільного віку є актуальним на часі, оскільки в умовах сьогодення спостерігаються суттєві труднощі у спілкуванні дітей. Такі тенденції обумовлені труднощами соціалізації дитини в сучасному світі, переорієнтацією системи цінностей суспільства, розповсюдженням мережевих видів спілкування та взаємодії.

Однім із нових, перспективних і найменш вивчених видів надання допомоги дітям молодшого шкільного віку виступає каністерапія. Каністерапія використовується як психотерапевтична методика, яка сприяє формуванню комунікативних і соціально-психологічних характеристик, поліпшенню рухових функцій і моторики (С. Герсанія, О. Мельничук [1]). Каністерапія здійснюється за допомогою спеціально відібраних і навчених собак під наглядом кваліфікованих фахівців-каністерапевтів. Терапевтичний ефект полягає в тому, що собаки володіють певними навичками, подібними до людських: емоційністю, здатністю виражати свої переживання діями, звуками, мімікою (В.Є. Коваленко, В.Л. Введенська [2]). Каністерапія дозволяє розвивати мовлення та комунікативні навички у дітей за рахунок потужного впливу, який має пролонгований характер, після занять каністерапією відзначається емоційна включеність дітей, здійснюється перенесення вивчених дій і навичок в спілкування (О. Кравченко [3]). Разом із тим, технологія використання каністерапії у сприянні комунікації молодших школярів остаточно не визначена та потребує подальших досліджень.

Мета роботи – описати особливості емпіричного дослідження з оптимізації комунікації у молодших школярів засобами каністерапії.

Методика та організація дослідження. З метою вивчення сучасних можливостей застосування каністерапії в модифікації комунікативної сфери молодших школярів нами проведено емпіричне дослідження з використанням методики вивчення сфери міжособистісних стосунків дитини (Р. Жиль) та використанням засобів каністерапії. У дослідженні прийняли участь 60 молодших школярів, 30 із яких входили до експериментальної групи – відвідували заходи каністерапії, а 30 дітей – входили до контрольної групи (із ними терапевтичні заходи не здійснювалися).

Результати дослідження. Як свідчать результати дослідження, переважна більшість молодших школярів (72%) налаштована на міжособистісне спілкування, прагне взаємодіяти з оточуючими. Такі діти відкриті для спілкування та здійснення соціальних контактів. Високий рівень закритості та відстороненості від соціального оточення властивий 22% досліджуваних. Такі діти мають негативний досвід спілкування, відсторонені від інших дітей та дорослих. Такі молодші школярі перебувають часто на самоті, не контактують з оточуючими.

Переважна більшість молодших школярів характеризується низьким рівнем налаштованості на самотність та відстороненість від оточуючих, прагнуть взаємодіяти з оточуючими.

Для більшої половини досліджуваних (55%) властиве позитивне ставлення до оточуючих дітей. Вони вважають їх своїми друзями та прагнуть з ними спілкуватися. Такі їх стосунки мають виражений позитивний характер та приносять задоволення дітям. При цьому, 22% досліджуваних мають проблеми у стосунках з іншими дітьми, не можуть найти з ними згоди, негативно налаштовані на спілкування. Їх стосунки з однокласниками характеризуються конфліктами. Так, 42% досліджуваних мають виражене позитивне ставлення до вчителів, гармонійно з ними спілкуються та прагнуть взаємодіяти надалі. Це є

типовим ставленням для такого віку, адже особистість вчителя – основа, через яку молодший школяр сприймає школу взагалі, оцінка вчителя надмірно важлива для дітей такого віку.

Також, 76% молодших школярів характеризуються вираженою допитливістю, яка спрямовує їх до спілкування з оточуючими. Таким дітям цікаво пізнавати оточуючий світ, набувати нові знання, спілкуватися з оточуючими, внаслідок чого вони прагнуть постійно спілкуватися. Тобто, їх спілкування з оточуючими підкорене пізнавальній мотивації. Тільки 11% досліджуваних не прагнуть до пізнання, їм не цікаво спілкуватися з оточуючими для розширення свого кругозору.

Практично усі (82%) молодші школярі прагнуть проявляти таку тенденцію у міжособистісному спілкуванні як домінантність. Вони прагнуть переважати над партнерами по спілкуванню, орієнтувати їх на свої цілі.

За результатами застосування засобів каністерапії вив явлено суттєве покращення показників комунікації дітей молодшого шкільного віку. Зокрема, в експериментальній групі за підсумками каністерапії у них покращилися показники ставлення до дорослих ($\chi^2 = 9,85$, $p \leq 0,01$), прагнення до міжособистісної взаємодії ($\chi^2 = 5,62$, $p \leq 0,05$) та соціальної адекватності поведінки ($\chi^2 = 6,32$, $p \leq 0,05$). У дітей експериментальної групи зменшилися показники домінантності ($\chi^2 = 11,16$, $p \leq 0,01$) та відстороненості ($\chi^2 = 12,345$, $p \leq 0,01$). При цьому, серед представників контрольної групи суттєві зміни у вираженості показників комунікації були відсутні при порівнянні результатів першого та другого дослідження.

Висновки. Отже, застосування засобів каністерапії дійсно сприяло покращенню комунікативних характеристик у дітей експериментальної групи. Перебуваючи в спеціально організованому контакті з тваринами вони набули більш гармонійних навичок комунікації та взаємодії з оточуючими людьми. Разом із тим, дана проблема не є остаточно вирішеною та потребує подальших вивчень. Зокрема, увага автора уде прикута до вивчення специфіки комунікативних цінностей та соціально-психологічних характеристик дітей за результатами застосування каністерапії.

Література:

1. Герасіна С., Мельничук О. Використання каністерапії в роботі з дітьми з вадами розумового розвитку та аутичними розладами. *Humanitarium*. 2017. Том 39, Вип. 1. С.63-74.
2. Коваленко В.Є., Введенська В.Л. Використання елементів каністерапії в логокорекційній роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки*. 2019. №1 (324) березень. Ч. 2. С. 311-320.
3. Кравченко О. Каністерапія як інноваційний напрям соціально-психологічної реабілітації. *Інноватика у вихованні*. 2021. Вип.13. Т.1. С.28-38.